Рецензия

от проф. д-р Емил Георгиев Константинов

относно дисертационния труд на Борис Светлинов Манов

на тема „Китайската съвременна политика в контекста на космическата надпревара”,

представен за придобиването на образователната и научна степен „доктор”, научна специалност „Международно право и международни отношения”

Дисертацията, представена за защита от Борис Манов, представлява хронологичен политико-исторически сравнителен анализ на китайската съвременна космическа политика съпоставена с американската и руската космическа програма. Изследването е направено във времевите граници от началото на космическата надпревара до съвременните измерения на този процес. Целта на дисертационния труд е да изследва международните космически отношения и взаимодействията между традиционните космически сили и промяната, която настъпва с включването на Китай в усвояването на космическия сектор.

Фокусът на изследването е поставен върху анализа на дейността на китайските държавни и академични инстанции, военни структури и научни технологии, участващи в процеса на формулиране на политическите решения в космическата област.

В първата глава на работата генезиса на космическата надпревара и началото на първите космически програми, инициирани от Русия, САЩ и Китай в средата на 20 век. Трудът си поставя за цел да изясни причините и мотивите за създаване на първите национални космически програми, а също така да представи тяхното развитие в периода на първата космическа надпревара.

Във втората глава на дисертацията акцентът е поставен конкретно върху развитието на китайската космическа програма в периода на Студената война, както и върху промяната в стратегическата позиция на Китай към космоса в съпоставка с другите конкуренти - САЩ и СССР. Тази глава проучва сложната структура на китайския държавен апарат осъществяващ космическата програма. Авторът изследва и отношенията между Китай и Съветския съюз, а също и технологичния обмен между двете държави, в резултат на който се създава китайската космическа програма. Авторът счита, че краят на Студената война води до глобални промени в международното пространство, оказващи силно въздействие и върху преструктурирането на космическия сектор. Според него световната трансформация утвърждава американската хегемония, обърква съветските планове и отваря път за засилващите се китайски амбиции в космическото пространство.

В третата глава на дисертацията, на базата на сравнителния анализ се разкриват общите и специфични характеристики на целите и методите на САЩ, КНР и Руската федерация за запазване и разширяване на техните интереси в Космоса.

Целите и задачите, които си поставя докторантът в дисертационния труд са:

– Проучване на първата космическа надпревара от края на 50-те години на XX век и по-специално политическото и технологично развитие на двата главни участника в нея - САЩ и СССР, в контраст с Китайската народна република;

– Детайлно изследване на историята, структурата и функционалността на китайската космическа програма от началото на нейното създаване през XX век до съвременността, обхващаща нейното институционално развитие, правна рамка и технологична динамика;

– Идентификация и потвърждаване на стратегическите цели за участниците в назряващата космическа надпревара през 21 век, чрез проучване на техните

симетрични и асиметрични действия за осигуряване на постоянно присъствие в космическото пространство;

– Анализ на международните отношения в сферата на космическия сектор през школата на реализма, поставяйки основен акцент върху държавните интереси към Космоса;

– Опит за формулиране на стратегическата важност на космическото пространство през новото хилядолетие за трите суперсили.

Методите и подходите, които авторът използва за постигане на целите на дисертационния труд са:

– Прилагане на системен подход при изследването, анализирането и обобщаването на релевантна информация по темата на дисертационния труд;

– Проблемно-хронологичният метод за анализ, позволяващ проучването на процесите и динамиката, движеща космическата надпревара от Студената война до днес;

– Сравнителен метод на анализ, съпоставящ трите космически суперсили, техният капацитет и способност за развитие на индивидуалните космически програми в ерата на дигитализацията и многополюсния свят.

Дисертационният труд е посветен на интересна тема. По нея не е писано у нас. Затова трудът се явява ценно издание, което запълва съществуваща празнина в българската литература. В критичен порядък бих отправил бележката, че подходът на автора към разработваната от него тема като стил в много отношения е доста информационен, повече справочен, отколкото аналитичен. Трудно се откриват тезисни постановки и спорни положения, които да бъдат анализирани и защищавани.

Искаше ми се от труда да науча повече и за позицията на Китай по отношение на космическото право, както международно, така и национално. Китай

участва в развитието и прилагането на международното космическо право. Той играе като космическа и голяма икономическа сила съществена и определяща роля в тази област. Интересно и важно е за България да знае какво е отношението на тази страна по различните въпроси, които се поставят пред международното сътрудничество и правната уредба на развитието на конкретните космически дейност като например суборбиталните полети, използването на природните ресурси на небесните тела, сътрудничеството при експлоатацията на международните космически станции, сътрудничеството при общите усилия за предотвратяване на замърсяването на космическото пространство, при военното използване на космоса и действието на международното право в него, при телекомуникациите, при помощта оказвана на развиващите се страни за мирно използване на космоса и при много други въпроси с практическо значение, включително и за България. За разработването на тези въпроси могат да се използват различни източници, включително китайските позиции в юридическия подкомитет на Комитета на ООН за мирното използване на космическото пространство. В него участва и България. Китайски представители участват и в работата и изданията на Международния институт по космическо право. Дейността и позициите на Китай по линия на ООН за използването на космоса и сътрудничеството на държавите в тази сфера има централно значение и е перспективна област за научно изследване. Тя има както теоретично, така и практическо значение и би могла да се има предвид в бъдещи научни и ориентирани към практиката научни изследвания в тази област. Интерес представлява и развитие на китайското национално космическо право, което е в основата на китайската космическа дейност. То е значимо от сравнително правна гледна точка и може да подпомогне по-доброто разбиране на дейността на Китай в сферата на космическите дейности и да подпомогне международните контакти и бизнес в тази сфера. Много полезно е да се знае повече и за развитието на сътрудничеството на Китай с други страни в тази област, включително с

европейските държави и развиващите се страни. Мисля, че това би представлявало интерес за България.

Дисертантът дава формулировка на приносите на своя дисертационен труд, която може да бъде приета. Тя е следната:

1.Чрез използването на разнообразна документална и изследователска литература се разкриват специфичните особености, върху които се развиват космическите програми на Китайската народна република, Русия и Съединените щати. 2. Върху основата на историческите реминисценции се анализират различията в генезиса и развитието на космическите програми през XX век. 3. Анализът на политическите, икономическите и военните действия на трите суперсили допринася за формулирането на същността на геополитическия модел, който обосновава мястото и ролята на Вашингтон, Пекин и Москва в космическата надпревара. 4. За първи път в българската историография се изследва китайската космическа програма в исторически и съвременен план, което разкрива един непознат досега елемент от процеса на усвояване на космическото пространство. 5. Съществен принос за изследването на китайската космическа програма е анализът на ефективната симбиоза между държавата, науката, армията и частните компании, даващ убедителен отговор за съвременната китайска политика в контекста на космическата надпревара.

В заключение предлагам на Борис Светлинов Манов да се присъди образователната и научна степен „доктор”, научна специалност „Международно право и международни отношения”.

Проф. д-р Емил Константинов

02. 4. 2022 г.

Review

by **Prof. Dr. Emil Georgiev Konstantinov**

on the dissertation of Boris Svetlinov Manov

on "Chinese Contemporary Politics in the Context of the Space Race",

presented for the acquisition of the educational and scientific degree "Doctor", scientific specialty "International Law and International Relations"

The dissertation, presented for thesis defense by Boris Manov, is a chronological political-historical comparative analysis of China's modern space policy in comparison to the American and Russian space programs. The timeframe of the research is from the beginning of the space race to the modern dimensions of this process. The aim of the dissertation is to study international space relations and the interactions between the traditional space forces as well as the change that occurs with China's involvement in the development of the space sector.

The focus of the study concentrates on the analysis of the activities of Chinese government and academic bodies, military structures and scientific technologies involved in the process of formulating policy decisions regarding the space sector.

In the first chapter of the dissertation, the author depicts the genesis of the space race and the beginnings of the first space programs initiated by Russia, the United States and China in the mid-20th century. The paper aims to clarify the reasons and motives for the creation of the first national space programs, as well as to present their progress during the first space race.

The second chapter of the dissertation focuses specifically on the development of the Chinese space program during the Cold War, as well as the change in China's

strategic position on space compared to theiradversaries - the United States and the Soviet Union. This part examines the complex structure of the Chinese state apparatus aiming to implementa space program. The author also examines the relations between China and the Soviet Union, as well as the technological exchange between the two countries, which results in the creation of the Chinese space program. The author believes that the end of the Cold War leads to global changes in the international space, which have a strong impact on the restructuring of the space sector. According to him, the global transformation consolidates American hegemony, confuses Soviet plans and paves the way for China's growing ambitions in outer space.

The third chapter of the dissertation, based on comparative analysis, reveals the general and specific characteristics of the goals and methods of the United States, China and the Russian Federation to preserve and expand their interests in space.

The goals and tasks set by the doctoral student in the dissertation are:

- Study of the first space race in the late 1950s, and in particular the political and technological development of its two main players, the United States and the Soviet Union, in contrast to the People's Republic of China;

- Detailed study of the history, structure and functionality of the Chinese space program from the beginning of its creation in the twentieth century to the present, covering its institutional development, legal framework and technological dynamics;

- Identification and confirmation of strategic goals for the participants in the looming space race in the 21st century, by studying their symmetrical and asymmetric actions to ensure a permanent presence in outer space;

- Analysis of international relations in the field of the space sector through the school of realism, placing the main emphasis on state interests in space;

- An attempt to formulate the strategic importance of outer space in the new millennium for the three superpowers.

The methods and approaches that the author uses to achieve the goals of the dissertation are:

- Application of a systematic approach in the research, analysis and summarization of relevant information on the topic of the dissertation;

- The problem-chronological method of analysis, allowing a study of the processes and dynamics driving the space race from the Cold War to the present day;

- A comparative method of analysis comparing the three space superpowers, their capacity and ability to develop individual space programs in the age of digitalization and the multipolar world.

The dissertation is dedicated to an interesting topic. This topic has not yet been researched in our country. That is why the work is a valuable publication that fills an existing gap in Bulgarian literature. Critically, I would like to point out that the author's approach to the topic in many respects is quite informative, more descriptive than analytical. It is difficult to find propositions and controversial positions to be analyzed and defended.

I also wanted to learn more about China's position on space law, both internationally and nationally. China is involved in the development and implementation of international space law. As a space and a major economic power, China plays a significant and decisive role in this area. It is interesting and important for Bulgaria to know the attitude of this country on the various issues facing international cooperation and the legal framework for the development of specific space activities such as suborbital flights, the use of natural resources of celestial bodies, cooperation in the exploitation of international space stations, joint efforts to prevent the pollution of outer space, the military use of outer space and the operation of international law in it, telecommunications in outer space, as well as assistance provided to developing countries

for the peaceful uses of outer space and many other issues of practical significance, concerning also Bulgaria. Various sources can be used to develop these issues, including China's positions in the legal subcommittee of the UN Committee on the Peaceful Uses of Outer Space. Bulgaria is also a participant of UN's Committee on the Peaceful Uses of Outer Space. Chinese representatives also partake in the work and publications of the International Space Law Institute. China's UN activities and positions on the use of space and cooperation between countries in this field are central and a promising area for research. It has both theoretical and practical significance and could be considered for future scientific and practice-oriented research in this field. The development of China's national space law is also of interest, which is at the heart of China's space activities. These activities are relatively important from a legal point of view and can help better understand Chinese space ambitionsas well as to support international contacts and business in that same area. It is also very useful to know more about the development of China's cooperation with other countries in this field, including European countries and developing countries, which I believe would be of interest to Bulgaria.

The author gives the following contributions to the dissertation, which can be accepted as follows:

1. The use of a variety of documentary and research literature which reveal specific features on which the space programs of the People's Republic of China, Russia and the United States are developed.

2. On the basis of historical reminiscences, the differences in the genesis and development of the space programs in the XX century are analyzed.

3. An analysis of the political, economic and military actions of the three superpowers which contribute to the formulation of the essence of the geopolitical model, which justifies the place and role of Washington, Beijing and Moscow in the Space Race.

4. For the first time in Bulgarian historiography, the Chinese space program is studied in historical and modern terms, which reveals a hitherto unknown element of the process in the assimilation of outer space.

5. A significant contribution to the study of the Chinese space program is the analysis of the effective symbiosis between the state, science, the military and private companies, giving a convincing answer to contemporary Chinese politics in the context of the space race.

In conclusion, I propose that Boris Svetlinov Manov be awarded the educational and scientific degree "Doctor", scientific specialty "International Law and International Relations".

Prof. Dr. Emil Konstantinov
April 2, 2022